

BIULETYN PTA Nr 9

Grudzień 2011

Polskie Towarzystwo Antropologiczne
ul. Umultowska 89, 61-614 Poznań
tel. 61 8295713 fax. 61 8295730
<http://www.ptantropologiczne.pl>
e-mail: pta@amu.edu.pl

Skład Zarządu Głównego
PTA 2012 – 2015

Przewodnicząca PTA

prof. dr hab. Maria Kaczmarek

Zastępcy Przewodniczącej PTA

dr hab. Danuta Kornafel, prof. UW

prof. dr hab. Teresa Łaska-Mierzejewska

prof. dr hab. Joachim Cieślik

Członkowie Zarządu PTA

dr hab. Elżbieta Haduch

dr hab. Halina Kołodziej, prof. nadzw.

dr hab. Sławomir Koziół, prof. nadzw.

dr hab. Barbara Kwiatkowska, prof. UP

prof. dr hab. Anna Siniarska-Wolańska

prof. dr hab. Teresa Sławińska-Ochla

dr hab. Krzysztof Szostek

prof. dr hab. Ryszard Żarów

Sekretarz PTA

dr Anita Szwed

Skarbnik PTA

dr Urszula Czerniak

Komisja Rewizyjna PTA

Przewodnicząca

dr hab. Krystyna Cieślik, prof. AWF

Członkowie

prof. dr hab. Maciej Henneberg

prof. dr hab. Zofia Ignasiak

dr hab. Ewa Ziółkowska-Łajp, prof. AWF

dr hab. Elżbieta Żądzińska, prof. UŁ

Sąd Koleżeński PTA

Przewodnicząca

dr hab. Anna Burdukiewicz, prof. AWF

Członkowie stali

prof. dr hab. Stanisław Gołąb

prof. dr hab. Guido Kriesel

dr hab. Ewa Szczepanowska, prof. nadzw.

dr Tomasz Kozłowski

Szanowni Członkowie Honorowi PTA,
Koleżanki i Koledzy,

Radosnych Świąt Bożego Narodzenia
oraz wszystkiego najlepszego
w Nowym Roku, AD 2012,

w imieniu Zarządu Głównego
życzy

prof. dr hab. Maria Kaczmarek
przewodnicząca

Z DZIAŁALNOŚCI ZARZĄDU GŁÓWNEGO PTA

Dnia 17 listopada 2011 r. w godz. 13:00-19:00 odbyło się drugie zwyczajne posiedzenie Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Antropologicznego. Posiedzeniu przewodniczyła prof. Maria Kaczmarek, przewodnicząca ZG PTA a udział w nim wzięli: prof. dr hab. Joachim Cieślik, dr Urszula Czerniak; dr Anita Szwed (Poznań); dr hab. Danuta Kornafel, prof. UW.; dr hab. Barbara Kwiatkowska, prof. UP, prof. dr hab. Teresa Sławińska-Ochla, dr hab. Halina Kołodziej, prof. nadzw., dr hab. Sławomir Kozieł, prof. nadzw. (Wrocław), prof. dr hab. Teresa Łaska- Mierzejewska, prof. dr hab. Anna Siniarska- Wolańska (Warszawa) oraz dr hab. Elżbieta Haduch i dr hab. Krzysztof Szostek (Kraków).

Głównym celem posiedzenia było omówienie programu działań Towarzystwa i Zarządu w kadencji 2012-2015. Propozycję programu działań przedstawiła Przewodnicząca PTA prof. Maria Kaczmarek. Po prezentacji członkowie Zarządu szczegółowo dyskutowali zaproponowane formy działań i uzupełniali je własnymi propozycjami. Dzielili się doświadczeniami z prac oddziałów, trudnościami w wywiązywaniu się z obowiązków statutowych Towarzystwa oraz systematycznie zmniejszającą się liczbą członków. Po dyskusji i uzupełnieniach jednomyślnie przyjęto program działań na lata 2012- 2015.

Następnie członkowie Zarządu rozdzieli się do grup eksperckich, których zadaniem będzie przeprowadzenie dyskusji środowiskowej i przygotowanie stanowiska antropologów w kwestiach istotnych dla dyscypliny na prośbę innych organizacji, ministerstwa itp.

Podczas posiedzenia Zarządu Głównego PTA podjęto następujące uchwały:

1. Funkcję redaktora naczelnego *Anthropological Review* w kadencji 2012-2015 sprawować będzie Przewodnicząca Polskiego Towarzystwa Antropologicznego prof. Maria Kaczmarek.
2. W związku z wygaśnięciem mandatu po śp. dr Magdalenie Skrzypczak, funkcję Skarbnika Polskiego Towarzystwa Antropologicznego powierza się dr Urszuli Czerniak.
3. Zarządza się przeprowadzenie wyborów uzupełniających do Zarządu Głównego podczas Walnego Zgromadzenia, które odbędzie się w 2013 roku w Warszawie.
4. Członkowie Polskiego Towarzystwa Antropologicznego zobowiązani się do opłacania składki członkowskiej do końca pierwszego kwartału, tj. do 31 marca każdego roku.

Na koniec, prof. Maria Kaczmarek podziękowała uczestnikom posiedzenia za głosy w dyskusji na ważne tematy dotyczące Towarzystwa i zamknęła posiedzenie.

Anita Szwed
Sekretarz PTA

Posiedzenie Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Antropologicznego. Collegium Biologicum UAM, Poznań, 17 listopada 2011r., godz. 18:30.

Od lewej: dr Urszula Czerniak; dr hab. Krzysztof Szostek; dr hab. Sławomir Kozieł, prof. nadzw.; prof. dr hab. Teresa Łaska- Mierzejewska; prof. dr hab. Joachim Cieślik; prof. dr hab. Anna Siniarska-Wolańska; prof. dr hab. Maria Kaczmarek; prof. dr hab. Teresa Sławińska-Ochla, dr hab. Danuta Kornafel, prof. UW.; dr hab. Halina Kołodziej, prof. nadzw.; dr hab. Barbara Kwiatkowska, prof. UP; dr hab. Elżbieta Haduch i dr Anita Szwed.

**Program działań
Polskiego Towarzystwa Antropologicznego
na lata 2012-2015**

I. Cele działań PTA

Cel ogólny – aktywne wspieranie rozwoju dyscypliny naukowej biologii (biologia człowieka/antropologia fizyczna) poprzez upowszechnianie wiedzy z zakresu antropologii i reprezentowanie polskiej antropologii na arenie międzynarodowej.

Cel bezpośredni – zwiększenie liczebności członków PTA, ożywienie działalności PTA poprzez nowe inicjatywy związane z upowszechnianiem wiedzy i działalnością wydawniczą, zgłoszenie przedstawicieli PTA do jednostek zajmujących się ewaluacją badań naukowych i programów dydaktycznych, przygotowanie ekspertyz i konkluzji na tematy związane z badaniami naukowymi prowadzonymi w ramach dyscypliny i w ramach badań interdyscyplinarnych.

Sposób uzyskania celów i wskaźniki:

Działanie	Liczba
Ogólnopolskie konferencje antropologiczne 2013; 2015	2
Cykl (roczny) działań pod nazwą wiosna ptantropologiczna	
ogólnopolska konferencja naukowa Funeralia Lednickie - współorganizacja	4
ogólnopolskie warsztaty naukowe w ramach NNN	4
Czasopismo naukowe PTA - Anthropological Review	4
Podręcznik akademicki	1
Ekspertyzy, konkluzje	
stanowisko PTA wobec propozycji stosowania norm WHO do oceny wzrastania dzieci i młodzieży	1
własność intelektualna	1
Działania organizacyjne:	
powołanie grup eksperckich spośród członków Zarządu	
zwiększenie liczby członków w oddziałach	
promocja PTA w jednostkach akademickich i naukowo-badawczych	
poprawienie płacenia składek członkowskich	
zminimalizowanie kosztów zarządzania	

II. Działania związane z upowszechnianiem wiedzy

Obejmują:

- Ogólnopolskie konferencje naukowe, odbywające się w cyklu dwurocznym.

2013 – Warszawa

prof. dr hab. Anna Siniarska-Wolańska - Przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego

2015?

- Nową inicjatywę:

cykl corocznych ogólnopolskich spotkań naukowych w okresie kwiecień – maj, pod ogólną nazwą **wiosna ptantropologiczna**.

Na **wiosnę ptantropologiczną** składać się będą:

Funeralia Lednickie (ogólnopolska konferencja naukowa organizowana wspólnie z archeologami)

oraz warsztaty. Formuła warsztatów powinna wpisywać się w **NNN (Na Naukę Nigdy nie jest za późno – polski odpowiednik LLL)**.

Celem warsztatów, adresowanych do szerokiego grona odbiorców, doktorantów, adiunktów, profesorów, zgodnie z zasadą **NNN**, powinno być podwyższenie kompetencji badawczych pracowników naukowych poprzez poznanie nowych metod i technik badawczych, baz danych, programów statystycznych i innych *know how* przydatnych w prowadzeniu badań naukowych i w działalności dydaktycznej.

Materiały z warsztatów planuje się publikować na nośnikach cyfrowych w formacie pdf.

Publikacje w formie artykułu pogładowego, przeglądowego, meta-analizy itp. mogą być opublikowane w *Anthropological Revue* (po uzyskaniu pozytywnych recenzji).

Rok	Proponowana tematyka	Organizator/Termin
2012	Metodologia badań ergonomicznych	Zespół kierowany przez dr hab. Krzysztofa Boryślowskiego; prof. UP Uniwersytet Przyrodniczy, Wrocław
2013#		
2014#		
2015#		

Do uzupełnienia przez potencjalnych organizatorów

Zespół kierowany przez dr hab. Krzysztofa Boryślowskiego, prof. UP proponuje kolejne dwa tematy warsztatów, które będą mogły być zrealizowane w innych terminach:

Mechanizmy biologiczne i skutki demograficzne starzenia się człowieka

Wykorzystanie badań histologicznych w biologii człowieka

- W oddziałach odbywać się będą regularne zebrania naukowe, przynajmniej raz na kwartał, tak, aby w ciągu roku odbyły się przynajmniej 4 zebrania naukowe.

III. Działalność wydawnicza

Anthropological Review. Zarząd Główny powierzył prof. dr hab. Marii Kaczmarek funkcję redaktora naczelnego czasopisma na lata 2012-2015. Konieczne jest zmobilizowanie pracowników naukowych do publikowania w AR i przede wszystkim cytowania publikacji zamieszczonych w AR. Cytowanie jest jednym z najważniejszych warunków uzyskania IF.

Zarząd Główny wystąpił z propozycją przygotowania podręcznika akademickiego z antropologii. Propozycja adresowana jest do polskich naukowców – antropologów.

Biuletyn PTA, wydawany w formie elektronicznej dwa razy w roku, w którym powinny się znaleźć wszystkie aktualne informacje o pracy poszczególnych oddziałów, awansach naukowych i zawodowych, projektach badawczych, omówienia książek i inne.

IV. Działania promujące PTA w środowisku naukowym i społeczeństwie

Portal internetowy PTA – przygotowanie anglojęzycznej informacji o PTA, stała aktualizacja poszczególnych działów portalu.

Przygotowanie materiałów promocyjnych i rozprowadzenie ich w jednostkach akademickich i naukowo-badawczych oraz na forach innych towarzystw naukowych.

Referaty prezentowane podczas zebrań naukowych powinny być otwarte dla wszystkich zainteresowanych naukowców (z danej jednostki i z zewnątrz).

V. Działalność organizacyjna

Zarząd Główny PTA będzie odbywać regularne posiedzenia, co pół roku (maj i listopad). Odbywać się one będą na zasadzie konferencji przy pomocy środków komunikacji na odległość - komunikatora SKYPE.

Działania oddziałów:

przynajmniej 4 zebrania naukowe w roku (kwartalnie),
uporządkowanie stanu osobowego oddziału (wykreślenie osób nie wywiązujących się z obowiązku statutowego opłacania składki członkowskiej),
opłata składki członkowskiej do końca pierwszego kwartału (31 marca); pieniądze wpłacane skarbnikowi oddziału lub bezpośrednio na konto PTA.

Administracja i zarządzanie PTA odbywać się będą z zastosowaniem zasady **MM** (maksymalne minimalizowanie kosztów). Wszystkie dokumenty, poza wymaganymi do archiwizacji, będą przygotowywane i rozsyłane w wersji elektronicznej.

WSPOMNIENIE

Dr Magdalena Skrzypczak
(1972 –2011)

14 października 2011 roku zmarła dr Magdalena Skrzypczak, adiunkt w Zakładzie Biologii Rozwoju Człowieka, Instytutu Antropologii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu; skarbnik Polskiego Towarzystwa Antropologicznego; przewodnicząca sekcji polskiej European Anthropological Association.

Bardzo trudno jest pożegnać Przyjaciela, a jeszcze trudniej wybrać to co najcenniejsze z wielu wspomnień, które jeszcze przed chwilą były naszymi wspólnymi przeżyciami, bo przecież:

„Ile razem dróg przebytych,
ile ścieżek przedeptanych,
ile deszczów, ile śniegów,
wiszących nad latarniami,
ile listów, ile rozstań,
ciężkich godzin w miastach wielu,
i znów upór żeby powstać,
i znów iść i dojść do celu.
Ile w trudzie nieustannym,
wspólnych zmartwień,
wspólnych dążeń,
ile chlebów rozkrajanych ...”
(Konstanty Ildefons Gałczyński)

Ciągle wydaje mi się, że za chwilę Magda zadzwoni lub zapuka do drzwi i przy wspólnej kawie będziemy snuć plany na przyszłość.

Była osobą niezwykle skromną. Nie czuła potrzeby odgrywania roli duszy towarzystwa. Pojawiała się i cichutko zapadała w serce, tak że człowiek myślał, że zawsze w nim była, jest i będzie. Ot tak. Po prostu. Niezwykle życzliwa, pełna życia, oddana swojej pracy i chętna do pomocy wszystkim, którzy Jej potrzebowali.

Kochała zwierzęta i nie potrafiła obojętnie przejść obok bezdomnego kota czy psa.

Kochała ludzi i każdej napotkanej osobie poświęcała tyle czasu ile było potrzeba. Dla wielu dzieci była ukochaną ciocią, która pięknie czytała bajki i robiła sweterki dla ich lalek i misiów. Z dumą nosiły czapki i szaliki, które dla nich własnoręcznie zrobiła na zimę. Dla studentów wspaniały i życzliwy nauczyciel, dla którego zajęcia dydaktyczne były zawsze ogromnym wyzwaniem połączonym z satysfakcją i zadowoleniem. Dla kolegów z pracy niezwykle rzetelny i wnikliwy badacz, Osoba, o której dziś wszyscy mówią: cieszymy się, że dane nam było Ją znać. Dla przyjaciół zwyczajnie - Magda, która była zawsze, kiedy Jej potrzebowali. Z dobrym słowem, wsparciem i uśmiechem.

Kochała życie, umiała się cieszyć każdą chwilą i zawsze powtarzała, że jutro kłopoty dnia dzisiejszego nie będą już miały znaczenia.

Już niczego nie zrobimy wspólnie, lecz zawsze pozostanie w naszych sercach jako niezwykła Osoba.

Urodziła się 28. stycznia 1972 roku w Krotoszynie. Po ukończeniu szkoły podstawowej rozpoczęła naukę w Liceum Ogólnokształcącym im. Hugona Kołłątaja w Krotoszynie, w klasie o profilu biologiczno-chemicznym. Już w szkole średniej interesowała się antropologią i uczestniczyła w badaniach archeologicznych. W 1991 roku podjęła studia na Wydziale Biologii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, specjalność antropologia, które ukończyła w 1996 roku, broniąc pracę magisterską pt.: „Zróżnicowanie struktur wymieralności populacji okresu kultury łużyckiej zamieszkujących obszar Środkowego Nadodrza”, napisaną pod kierunkiem prof. dra. hab. Janusza Piontka. Po ukończeniu studiów pozostała zawodowo związana z Uniwersytetem. W latach 1996-2000 na etacie starszego technika w Zakładzie Biologii Rozwoju Człowieka UAM. W październiku 2000 roku podjęła studia doktoranckie na Wydziale Biologii UAM, które ukończyła w 2004 roku, broniąc pracę doktorską pod tytułem „Status społeczno-ekonomiczny oraz styl życia jako czynniki różnicujące proces starzenia się mężczyzn”, napisaną pod kierunkiem prof. dr hab. Marii Kaczmarek. Po studiach doktoranckich Magda została zatrudniona na etacie starszego wykładowcy, a od 1. października 2005 roku na etacie adiunkta. Od czasu zatrudnienia w Zakładzie Biologii Rozwoju Człowieka uczestniczyła w badaniach naukowych i grantach realizowanych w zakładzie, dotyczących metodycznych i metodologicznych aspektów badań rozwoju biologicznego człowieka. W ramach tej tematyki brała udział w 5 projektach

badawczych kierowanych przez Prof. dr hab. Marię Kaczmarek, dotyczących badań długofalowych dzieci i młodzieży w Poznaniu, dzieci wiejskich i miejskich w Mongolii (grant KBN nr Dz/670/A1/97), starzenia się mężczyzn (2 interdyscyplinarne projekty badawcze o charakterze międzyuczelnianym UAM-AM PU II/7 i PU II/1) oraz w projekcie badawczym finansowanym z grantu Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) pt. U progu dorosłego życia: zdrowie i jakość życia młodzieży w zróżnicowanym społecznie i ekonomicznie środowisku (ADOPOLNOR). W ramach działalności statutowej Zakładu Biologii Rozwoju Człowieka uczestniczyła również w prowadzonych wspólnie z pracownikami zakładu badaniach dotyczących wielowymiarowej analizy czynników ryzyka choroby Alzheimera oraz biologicznych i kulturowych uwarunkowań parametrów fizjologicznych i morfologicznych u młodzieży. W ramach badań własnych prowadziła badania na temat stanu i kondycji biologicznej dorosłych i starzejących się kobiet i mężczyzn (parametry morfologiczne i fizjologiczne, reakcje organizmu na stres, kondycja zdrowotna ze szczególnym uwzględnieniem chorób nowotworowych, jakość życia). Od 2007r. rozpoczęła badania stanu i kondycji biologicznej dzieci z dysfunkcjami układu moczowego. Do chwili obecnej opublikowała 19 prac. 6 z nich zostało wydrukowanych w czasopismach wyróżnionych z listy filadelfijskiej Instytutu Informacji Naukowej, 7 w czasopismach recenzowanych o zasięgu międzynarodowym i 6 w czasopismach recenzowanych o zasięgu krajowym. Magda jest autorem 1 monografii w języku polskim, współautorem 2 rozdziałów w monografiach w języku angielskim oraz 7 rozdziałów w monografiach w języku polskim. Aktywnie uczestniczyła w 16 konferencjach, w tym w 10 krajowych i 6 międzynarodowych, przygotowując we współautorstwie 16 referatów oraz 8 plakatów. Wielokrotnie wyróżniana i nagradzana za działalność zarówno naukową jak i organizacyjną.

Od 2007 roku Magda była skarbnikiem Polskiego Towarzystwa Antropologicznego, a od 2008 roku również przewodniczącą sekcji polskiej European Anthropological Association.

Mimo choroby przez cały czas pracowała, przygotowując rozprawę habilitacyjną, której problematyka badawcza dotyczyła biologicznych i psychologicznych aspektów starzenia się kobiet w Polsce. Niestety rozprawa nie zostanie ukończona. Nadal wszystkie książki są otwarte a porozkładane materiały leżą tak, jak je zostawiła, jakby zaraz miała wrócić. Odchodząc, zostawiła również wielką pustkę, której ja osobiście nie potrafię niczym wypełnić...

I choć już zawsze będzie nam Magdy brakowało, to pozostaną po Niej wspomnienia wspólnie spędzonych chwil.

Jacek Wrzesiński z Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, dowiedziawszy się o śmierci Magdy, tak o Niej napisał:

„Czasami wieści jakie do nas docierają są po prostu niewiarygodne trudno uwierzyć - ktoś się pojawia, jest, działa, współpracuje, planuje... i nagle znika!

Magda pojawiła się u nas gdy była jeszcze w Liceum!!!
było to strasznie dawno, choć przedwczoraj bodaj...
potem zajęła się antropologią, miała za zadanie zanalizować kości z Marii-Magdaleny,
przyjechała do nas - zobaczyć, pogadać, podpatrzyć
no i spotykaliśmy się a to na uczelni, a to u nas - a to coś o kościach, a to o Funeraliach...
i co?
w przyszłym roku Funeralia planujemy poświęcić migracji a właśnie na migrację udała się
Magda będziemy podążać za Nią....
wpierw myślami, a w końcu...
do zobaczenia!"

Anita Szwed

Magda była moją doktorantką
a po doktoracie pracowała ze
mną. Spędziłyśmy wspólnie
wiele godzin na badaniach,
pisanu prac, dyskusjach
o rzeczach wielkich i ważnych
i babskich plotkach.

Projekt: Człowiek i jego środowisko w Delcie Nilu w okresie predynastycznym
i wczesno dynastycznym
Tell el Farkha i Wadi el Natrun, Egipt maj 2004

Wzorowo wywiązywała się z wszystkich zadań skarbnika PTA.

Z entuzjazmem zaangażowała się w organizację 17 konferencji EAA w Poznaniu, 2010; znakomicie poprowadziła finanse i rejestrację uczestników konferencji. Od 2008 pełniła funkcję Local Treasurer Polskiej Sekcji EAA

Była jedną z ADOPOLNOREK

Projekt: U progu dorosłego życia: zdrowie i jakość życia młodzieży w zróżnicowanym społecznie i ekonomicznie środowisku ADOPOLNOR

Finansowany ze środków na badania naukowe 2008-2011 i współfinansowany przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego

Była....

Pozostanie w naszych sercach.

Maria Kaczmarek

Profesor Antoni Janusz

– laureatem Lauru Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu

dr hab. Anna Burdukiewicz, prof. AWF, prof. dr hab. Antoni Janusz, prof. dr hab. Juliusz Migasiewicz
(Fot. Henryk Nawara)

Wybitny antropolog, Prof. dr hab. Antoni Janusz, pierwszy rektor wyłoniony w powszechnych wyborach w AWF we Wrocławiu (1981-1982, zdjęty ze stanowiska po wprowadzeniu stanu wojennego) z rąk obecnego rektora AWF, Prof. dr hab. Juliusza Migasiewicza uroczyście otrzymał najwyższe odznaczenie – Laur Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu podczas święta Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu.

Ta specjalna nagroda, ustanowiona uchwałą Senatu AWF w 2006 roku – w sześćdziesiątą rocznicę powstania Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, jest przyznawana nauczycielom akademickim za szczególne zasługi na rzecz Akademii. Laur Akademii każdorazowo ma unikatowy charakter. Tegoroczny, to złota gałązka laurowa wkomponowana w rzeźbę szklaną autorstwa wybitnego wrocławskiego artysty Zbigniewa Horbowego.

Wręczenie wyróżnienia odbyło się w dniu 21 października 2011 roku, a laudację wygłosiła, promotor wyróżnionego, dr hab. Anna Burdukiewicz, prof. AWF.

Anna Burdukiewicz

SPRAWOZDANIA Z KONFERENCJI I SPOTKAŃ NAUKOWYCH

XLIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa Polskiego Towarzystwa Antropologicznego

Wrocław 6–8 września 2011 r.

W pierwszej połowie września w Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu odbyła się kolejna Ogólnopolska Konferencja Naukowa Polskiego Towarzystwa Antropologicznego, która była okazją do spotkania antropologów i przedstawicieli innych dyscyplin, zajmujących się problematyką antropologiczną. Spotkanie to uświetniło również 65. rocznicę powołania do życia Akademii Wychowania Fizycznego, a zorganizował je Oddział Wrocławski PTA przy współudziale Akademii Wychowania Fizycznego. Honorowy Patronat nad konferencją objął Rektor AWF – prof. dr hab. Juliusz Migasiewicz. Wszystkie obrady oraz wydarzenia towarzyszące odbywały się w kampusie AWF, położonym w spokojnej, parkowej części Wrocławia.

Zjazd zaszczylicili swoją obecnością nestorzy polskiej antropologii – członkowie honorowi naszego Towarzystwa, profesorowie: Paweł Bergman, Maciej Henneberg, Antoni Janusz, Guido Kriesel, Teresa Łaska-Mierzejewska oraz Napoleon Wolański.

Wykład inauguracyjny wygłosił prof. dr hab. Paweł Bergman, którego wystąpienie zatytułowane *Dwa stulecia antropologii we Wrocławiu* zawierało wiele interesujących i mało znanych faktów z historii antropologii jako dyscypliny naukowej.

Program konferencji obejmował wykłady w 5 sesjach plenarnych oraz obrady w 10 sekcjach. Wykłady plenarne wygłosili profesorowie: Napoleon Wolański, Guido Kriesel i Maciej Henneberg. Trzy sesje poświęcono problematyce biologii populacji pradziejowych. W dwóch kolejnych sekcjach poruszano zagadnienia z zakresu zastosowań antropologii w medycynie i promocji zdrowia. Ponadto osobne sesje obejmowały problematykę auksologiczną, demograficzną, psychologii ewolucyjnej, ekologii człowieka oraz aplikacjom antropologii w naukach o kulturze fizycznej i sporcie.

W tegorocznej konferencji udział wzięło 130 osób, w tym badacze z Czech, Słowacji i Australii. Przedstawiono łącznie 132 prezentacje, z tego 68 w formie wygłaszanych wykładów i referatów, a 44 miały formę plakatów.

Podczas konferencji wśród młodych badaczy przeprowadzono konkurs na najlepszy plakat. Komisją Konkursową kierowała prof. dr hab. Teresa Łaska Mierzejewska. Laureatami konkursu zostali mgr Natalia Nowak i dr Dariusz Danel, z Zakładu Antropologii PAN we Wrocławiu, którzy przedstawili pracę *Asymetria jakości partnerów a stopień satysfakcji ze związku w ocenie kobiet*. Ponadto przyznano dwa wyróżnienia: mgr Joannie Rogóż (*Morfologia kości skroniowej jako wyznacznik dymorfizmu płciowego* – Uniwersytet Jagielloński) i dr. Zdzisławowi Lewandowskiemu (*Zmiany wybranych elementów twarzy*

kobiecej a ocena ich podobieństwa z użyciem uśrednionego portretu kompozycyjnego – AWF we Wrocławiu).

Odbywające się co dwa lata ogólnopolskie konferencje Polskiego Towarzystwa Antropologicznego są wydarzeniami integrującymi członków Towarzystwa i jego sympatyków i tym samym stanowią dobrą okazję do wymiany doświadczeń oraz dyskusji nad problemami współczesnej antropologii i dyscyplin pokrewnych.

Streszczenia prac przedstawianych na konferencji zostały opublikowane w suplemencie (suppl. 7, 2011) Przeglądu Antropologicznego – *Anthropological Review*.

Anna Burdukiewicz

Uczestnicy Konferencji PTA (fot. Henryk Nawara)

Konferencja naukowo-szkoleniowa
pt. „Wskaźniki zdrowia pozytywnego dzieci i młodzieży szkolnej z Kielc”
Kielce 27.10.2011r.

W dniu 27 października 2011 roku w Kielcach odbyła się konferencja naukowo-szkoleniowa pt. *„Wskaźniki zdrowia pozytywnego dzieci i młodzieży szkolnej z Kielc”*, której organizatorem był Zakład Auksologii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach i Prezydent Miasta Kielce. Jej głównym celem było upowszechnienie wiedzy na temat metod oceny i możliwości wykorzystania w praktyce szkolnej pozytywnych mierników zdrowia dzieci i młodzieży. Stąd zaproszenie kierowano przede wszystkim do auksologów, pediatrów, pielęgniarek, psychologów, pedagogów, dyrektorów szkół, nauczycieli w tym głównie nauczycieli wychowania fizycznego i organów organizacji samorządowych i wszystkich tych, którzy w szczególności są zainteresowani zdrowiem i rozwojem dzieci i młodzieży.

Konferencja miała charakter naukowo-szkoleniowy, na której w oparciu o badania prowadzone przez Zakład Auksologii UJK w latach 1998-2008 przedstawiono spostrzeżenia w zakresie rozwoju fizycznego, sprawności i aktywności fizycznej, poziomu rozwoju umysłowego, samooceny zdrowia i wyglądu dzieci i młodzieży kieleckiej. Tematyka wystąpień spotkała się z szerokim zainteresowaniem, w wykładach uczestniczyło ponad 200 osób. W trakcie konferencji wygłoszono następujące referaty:

1. Tradycje Kielc jako ośrodka badań auksologicznych, prof. Andrzej Jopkiewicz.
2. Rozwój fizyczny dzieci i młodzieży oraz możliwości jego oceny, dr Agnieszka Przychodni.
3. Sprawność motoryczna i aktywności fizyczna jako mierniki stanu zdrowia dzieci i młodzieży, dr Magdalena Lelonek.
4. Poziom rozwoju umysłowego jego, uwarunkowanie i możliwości diagnozy, dr Katarzyna Krzystanek.
5. Samoocena zdrowia, wyglądu i masy ciała dzieci i młodzieży, dr Agata Jopkiewicz.

Na zakończenie konferencji wszyscy uczestnicy zostali zaproszeni na mały poczęstunek, w trakcie którego szeroko dyskutowano nad zaprezentowaną problematyką. Zebrani podkreślali wagę i stałą potrzebę tego rodzaju spotkań dla zwiększenia wiedzy i zrozumienia wieloaspektowości rozwoju wśród różnych środowisk zajmujących się zdrowiem dzieci i młodzieży.

Agnieszka Przychodni

O ANTROPOLOGII

Prof. dr hab. Guido Kriesel

Zmiany w tematyce badawczej i działalności polskich antropologów na przestrzeni minionego półwiecza

Treść referatu (z niewielkimi zmianami) wygłoszonego na sesji plenarnej XLIII Konferencji Naukowej Polskiego Antropologicznego Wrocław, 6 – 8 września 2011

W latach pięćdziesiątych minionego stulecia, poprzedzających okres o którym chcę mówić, miały miejsce ważne wydarzenia polityczne i naukowe, które wpływały nie tylko na polskie społeczeństwo ale i na antropologię w Polsce. Wspomnę może tylko „Wydarzenia Poznańskie”, „Polski Październik” co doprowadziło do tego, że nauka polska wyzwoliła się z więzów „twórczego darwinizmu”. Pozwolono na kształcenie m.in. antropologów, psychologów, socjologów i genetyków co przez kilka lat nie było możliwe bo te dyscypliny to były nauki burżuazyjne, które miały na celu ucisk klasy robotniczej. Podobnie z „uciskiem klasy robotniczej” brzmiała definicja chromosomów. Nieco szerzej otwarto okno na „Zachód” dzięki czemu ponownie miała miejsce wymiana ludzi i idei. Był to istotny postęp w tym zakresie, lecz daleki od stanu, który mamy dzisiaj.

Również w samej „polskiej antropologii” w owym czasie wiele się wydarzyło. Na przekór temu, że ideolodzy komunizmu zamierzali doprowadzić do wymarcia antropologów i całkowitego wykreślenia antropologii i innych nauk z rejestru dyscyplin naukowych, nasza antropologia w przeciwieństwie do tej w tzw. krajach „demokracji ludowej”, rozwijała się bardzo pręźnie. Zorganizowano dwie bardzo ważne konferencje naukowe (w sprawie metod taksonomicznych i w sprawie badań etnogenetycznych), powołano Zakład Antropologii Polskiej Akademii Nauk, Komitet Antropologii PAN, oraz nowe wydawnictwo – Materiały i Prace Antropologiczne, przeprowadzono coś w rodzaju inwentaryzacji stanu posiadania antropologii w poszczególnych ośrodkach akademickich (Sto Lat Antropologii Polskiej, Ośrodek....). Adam Wrzosek sporządził „Bibliografię Antropologii Polskiej”. Sto lecie antropologii polskiej obchodzono zgodnie z kalendarzem w 1956 roku. Przeprowadzono Zdjęcie Antropologiczne Polski oraz ogłoszono program obchodów tysiąclecia Państwa Polskiego. Na ten czas, czyli na koniec lat pięćdziesiątych minionego stulecia, przypadają moje pierwsze kontakty z antropologią, które uwolniły nie tylko we mnie wiele chęci i zapału do uprawiania dyscypliny naukowej, która dysponowała prostymi i przekonującymi metodami badań. Nie stanowiło żadnej przeszkody, że student na ogół nie miał dostępu do szczytowych w owym czasie osiągnięć ułatwiających stosowanie koniecznych metod obliczeniowych – musiała wystarczyć kartka papieru i ołówek. (Nawet zwykły długopis

stanowił w owym czasie swojego rodzaju „rarytas”, który był wielokrotnie poddawany rewitalizacji w punktach napełniania długopisów często połączonych z punktami repasacji pończoch). Nie zniechęcało to do antropologii potencjalnych a nierokujących doktorów. Jak głosi anegdota a może plotka – dopiero zadanie polegające na wyliczeniu Diagramu Czekanowskiego dla 500 czaszek z ołtarza w Czeramie po jakimś czasie działało bardzo skutecznie. Bo jednak 500 ! (silnia) ma swoją wymowę.

Można więc śmiało stwierdzić, że na progu lat sześćdziesiątych antropolodzy w Polsce i jej młodzi adepci mieli dobrze pod względem metodycznym wyposażony, stale doskonalony warsztat badawczy i pełne ręce roboty - były to prace wykopaliskowe na wielu stanowiskach ponieważ zbliżały się obchody tysiąclecia państwa polskiego. To pozornie dobre samopoczucie zostało zaburzone przez zakwestionowanie realności typów antropologicznych czyli, niemalże powszechnie przyjętego przez polskich antropologów, jednego z podstawowych założeń metodycznych Lwowskiej Szkoły Antropologicznej, a przede wszystkim ogrom zbrodni hitlerowskich dokonywany w imię wyższości rasy germańskiej i wydarzenia na tle rasowym w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej przyczyniły się do tego, że samo pojęcie rasy i jego eufemizmy stały się w coraz większym stopniu wyrażeniami politycznie nie poprawnymi. W ten sposób w przeciągu mniej więcej trzydziestu lat stopniowo przestały się ukazywać prace, w których efektem końcowym były w ten czy inny sposób wyodrębnione rasy ludzkie. Nie oznacza to jednak, że przestały się ukazywać prace charakteryzujące i porównujące różne grupy ludzkie, czy też zrezygnowano z od dawna obecnej w polskiej antropologii tematyki etnogenetycznej. W tym kontekście, uzasadnione wydaje się być twierdzenie, że rezygnacja z analiz rasowych w oparciu o materiały kostne, przyczyniła się pośrednio do poszerzenia „klasycznego kanonu” cech uwzględnianych w charakterystykach antropologicznych wymarłych i historycznych grup ludzkich. W większym stopniu zaczęto uwzględniać cechy szkieletu postkranialnego co faktycznie skutkowało wyodrębnieniem się nowych tematów badań jak na przykład: rekonstrukcja warunków życia ... , markery stresu fizjologicznego... , dziedziczenie cech niemetrycznych czaszki i szkieletu postkranialnego, współwystępowanie cech metrycznych i niemetrycznych, rekonstrukcja warunków życia (w..) w oparciu o analizę mikroelementów zawartych w (kościach), (zębach)... , tablic wymieralności... , przyżyciowe właściwości dawnych mieszkańców ... , rozwój osobniczy (....) w oparciu o długość trzonów kości kończyn i temu podobne. Także paleopatologia, aczkolwiek wcześniej również uprawiana, znalazła więcej adeptów a katalog schorzeń możliwych do zidentyfikowania uległ znacznemu poszerzeniu.

Drugim obszarem intensywnych prac badawczych obfitujących w nowe tematy była problematyka ontogenetyczna, która przed omawianym okresem była przedmiotem zaledwie kilku publikacji. Ich liczba z roku na rok systematycznie wzrastała i aktualnie jest stale

obecna w programach badań naukowych we wszystkich placówkach w Polsce zajmujących się antropologią. W oparciu o badania ciągłe bliźniąt opisano dynamikę wzrastania, sekwencję zmian w morfologii i fizjologii, opracowano wzorce na potrzeby określania wieku biologicznego (kostnego, zębowego, wtórnych cech płciowych, rozmiarów i sylwetki), określono poziom oddziedziczalności (lub ekosensytywności) całego szeregu cech. W wielu ośrodkach akademickich przeprowadzono badania dzieci i młodzieży powstało szereg publikacji (Dziecko – poznańskie, -wielkopolskie, -krakowskie, -łódzkie, -kieleckie) a uzyskane dane, uwzględniające w wielu przypadkach warunki życia i przynależność do różnych grup społecznych, stanowiły i nadal stanowią dobry punkt odniesienia do monitorowania zmian w poziomie rozwoju jako reakcje na wydarzenia o charakterze polityczno-społecznym w Polsce.

Poważny udział w nowej tematyce ontogenetycznej stanowią badania nad noworodkami. Lista poruszanych zagadnień jest długa a wnioski bardzo interesujące. Podobnie jak w przypadku dzieci i młodzieży dużo uwagi poświęca się kwestii trendu sekularnego.

Niebanalny wkład w rozpoznanie czynników wpływających na rozwój osobniczy wniosły badania nad udziałem poszczególnych składników odżywczych w diecie badanych.

Nie można również nie wspomnieć o badaniach dotyczących przemian inwolucyjnych czyli nad tymi zmianami ontogenetycznymi, które mają miejsce w wieku poprodukcyjnym.

Ważnym wydarzeniem w nauce światowej, które znalazło również swoje odzwierciedlenie w polskiej literaturze antropologicznej było rozszyfrowanie kodu genetycznego i w dalszej konsekwencji poznanie genomu człowieka. W ten sposób zostały otwarte całkiem nowe możliwości badawcze, z którymi antropolodzy zaczynają się powoli oswajać. Trudno przecenić znaczenie tego odkrycia, w każdym bądź razie w miejsce dotychczasowych hipotez, dotyczących odpowiedzi na fundamentalne pytania odnośnie rodowodu, rozprzestrzeniania a nawet przypuszczalnego czasu wystąpienia pewnych zjawisk, zyskujemy coraz bardziej precyzyjne i bardziej prawdopodobne odpowiedzi. Pierwsze prace polskich antropologów wykorzystujące metody biologii molekularnej do identyfikacji kopalnego DNA zostały już opublikowane. Na drodze ich szerszego wykorzystania stoją zapewne w pierwszym rzędzie trudności finansowe, ponieważ są to badania stosunkowo bardzo kosztowne.

Wśród tematów ostatnio często poruszanych przez polskich antropologów a nieobecnych w bibliografii sprzed pięćdziesięciu lat trzeba wspomnieć o pracach mających na celu opisanie stanu zdrowia, ochronę zdrowia lub też propagowanie zdrowego trybu życia. Obiektem tych badań są osoby praktycznie należące do wszystkich grup wiekowych, społecznych i zawodowych. Niewątpliwie ta problematyka jest jak najbardziej aktualna w dobie zagrożenia

społeczeństwa przez nadwagę, różnego rodzaju używki i niektóre bodźce sztucznie generowane (np. hałas) bądź naturalne, płynące z otaczającego środowiska. Warto tu jednak podkreślić, że nie można wyciągnąć takiego wniosku, że skoro w „repertuarze” niektórych antropologów znajduje się taka tematyka, to należy całą dyscyplinę przemianować na „naukę o zdrowiu”. Któż jak nie antropolog, jak ten zwiad na froncie w czasie działań, mają obowiązek ostrzegać o pojawieniu lub nasilaniu się pewnych niekorzystnych zjawisk, zaś obowiązkiem lekarzy i terapeutów jest temu przeciwdziałać. Ale przecież z tego powodu antropolog nie może przestać być antropologiem, tym bardziej nieantropolog nie powinien decydować o jego losie (karierze naukowej), ponieważ jego wykształcenie różni się znacząco od wykształcenia lekarza. Pomiedzy tymi dyscyplinami powinna być zachowana służebna rola jaka występuje pomiędzy naukami pomocniczymi.

Należy również wspomnieć o ekspertyzach antropologicznych wykonywanych w celu ustalenia ojcostwa. Na potrzeby tych ekspertyz powstało wiele opracowań odnośnie zróżnicowania, częstości występowania i dziedziczenia cech dermatoglicficznych oraz wielu szczegółowych cech morfologicznych twarzy, nosa, oczu, ucha itp. W oparciu o materiały z tych ekspertyz wykonano szereg syntetycznych opracowań. Z chwilą zaistnienia możliwości określania sekwencji kwasów nukleinowych, a więc bezpośredniego porównania genomów domniemanego ojca ten rodzaj działalności antropologów w zasadzie całkowicie ustał.

Całkiem nowym tematem w polskiej antropologii są badania nad subiektywnym pojęciem atrakcyjności fizycznej. Pomimo, że są to w moim odczuciu badania „niszowe”, noszą one znaczny ładunek poznawczy o pewnej specyficznej sferze ludzkiego poznania, polegającej na możliwości szybkiej ale również syntetycznej ocenie morfologii innego człowieka.

Od pewnego czasu również w naszej literaturze pojawiają się opracowania, określane jako przynależne do „antropologii wirtualnej”. Tego typu badania stały się możliwe dzięki odpowiednim programom komputerowym i pozwalają zajrzeć tam gdzie „wzrok nie sięga”. Ich rezultaty bywają bardzo interesujące.

W połowie lat sześćdziesiątych powołano w miastach wojewódzkich Polski Zakłady Elektronicznych Technik Obliczeniowych (ZETO), które świadczyły usługi obliczeniowe, które w niewielkim stopniu odciążały również antropologów od żmudnych obliczeń statystycznych. Moc obliczeniowa zainstalowanych tam maszyn była ograniczona względami technicznymi. Dopiero komputery osobiste i odpowiednie pakiety programów statystycznych ułatwiły a niekiedy nawet umożliwiły podjęcie badań na taką skalę i na takim poziomie, które nawet trudno było sobie 50 lat temu wyobrazić. Zanim weszły do użytku komputery osobiste w znaczący sposób przeprowadzenie obliczeń statystycznych usprawniały dobre kalkulatory z funkcjami statystycznymi, które mogły skutecznie konkurować z rodzimymi maszynami

obliczeniowymi jeżeli porówna się cały czas potrzebny na przeprowadzenia obliczeń od chwili wprowadzania danych do uzyskania wyników.

Ten pozornie systematyczny rozwój antropologii i nie tylko - został przerwany przez narastający kryzys gospodarczy a przede wszystkim przez wprowadzenie stanu wojennego. Miał on zarówno negatywne jak i pozytywne skutki. Do negatywnych skutków trzeba zaliczyć wstrzymanie publikacji prac, zamknięcie niektórych wydawnictw oraz zwiększone trudności kontaktów z placówkami zagranicznymi w tym w dostępie do obcej literatury. W ostatecznym rachunku, mocno upraszczając sprawę, największym pozytywnym skutkiem było uzyskanie pełnej suwerenności. Jednak wejście na ścieżkę gospodarki rynkowej nie odbyło bez pewnych ofiar, które też musiała ponieść nasza dyscyplina. Również w tym przypadku plusy przeważają nad minusami, jednak skończyły się czasy „sielskiego bytowania” w nauce. Te pozytywne strony uzyskania niepodległości uległy zwiększeniu po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Problemem zwykłego obywatela jak i zaopatrzeniowca w instytucji naukowej przestała być kwestia jak „zdobyć”, w to miejsce pojawiło się pytanie za co i za ile kupić. Żeby tu nie wymieniać wszystkich pozytywów naszego akcesu do Unii Europejskiej wspomnę tylko, że dane statystyczne wskazują na natychmiastowe (w roku akcesu) powiększenie dalszego oczekiwanego trwania życia Polaków.

Ważną dziedziną działalności polskich antropologów są Zjazdy i Konferencje Naukowe organizowane pod szyldem Polskiego Towarzystwa Antropologicznego, Komitetu Antropologii PAN i niedawno reaktywowanego Komitetu Antropologii PAU. Pod auspicjami tych dwóch pierwszych gremiów oprócz normalnych statutowych Zjazdów, którym towarzyszą konferencje naukowe, trzynaste razy odbyły się Warsztaty Antropologiczne, od roku 2003 noszące imię jednego z jego twórców – prof. Janusza Charzewskiego. Obszerna lista uczestników tych corocznych Warsztatów nie tylko świadczy o serdecznej gościnności jej organizatorów ale i o potrzebie takich cyklicznych spotkań. Dowodem mogą być zorganizowane po raz trzeci w Toruniu Warsztaty Paleopatologiczne. Trzeba tu również wspomnieć o monotematycznych konferencjach naukowych, zorganizowanych np. przez pracowników Uniwersytetu Łódzkiego i Pomorskiej Akademii Pedagogicznej w Słupsku.

Jedną z form przedstawiania wyników są plakaty zwane też posterami. Należy ją uznać bardzo dobry wynalazek, który umożliwia – szczególnie za granicą - zaistnienie pomimo niezbyt biegłej znajomości obcych języków.

Całkowicie nową działalnością było zorganizowanie dwóch międzynarodowych konferencji naukowych – we Wrocławiu i Poznaniu w ramach Europejskiej Asocjacji Antropologicznej.

W swoim wystąpieniu wymieniałem różne wydarzenia z niezbyt odległej historii Polski, które rzutowały na losy Antropologii w Polsce i polskich antropologów. W tym pięćdziesięcioleciu, o którym tu z konieczności tylko pobieżnie mówiłem miały również miejsce dwa doniosłe wydarzenia dla ludzkości. Mam tu na myśli załogowe loty kosmiczne i wylądowanie ludzi na księżycu. Trudno wykazać bezpośredni związek pomiędzy tymi wydarzeniami a Antropologią i losem każdego z nas, jednak pośrednio ten związek wydaje się być oczywisty. Jest to jednak temat do dyskusji już w nieco innych warunkach.

Aby nie być podejrzanym o stronniczość lub celowe pominięcie kogokolwiek, starałem się aby w moim wystąpieniu było możliwie jak najmniej nazwisk i nazw.

Krótkie refleksje o osiągnięciach i problemach współczesnej antropologii w Polsce

Ponad półwieczna działalność na niwie antropologii daje mi prawo do refleksji na temat jej stanu współczesnego w Polsce. Refleksja winna wywołać dyskusję, krytykę prezentowanych poglądów, ale przede wszystkim powodować zmiany na lepsze.

W PRL-u oceny stanu antropologii były dość częste, w niektórych brałem udział, choć głównymi oceniającymi byli znaczniejsi antropologowie. Na zamówienie różnych władz oceny często były dziełem Zbigniewa Drozdowskiego. Wyliczano osiągnięcia, omawiano stan obecny, wytyczano prognozy. W ocenach nie mówiło się zwykle o wewnętrznych problemach, kontrowersjach, sprzecznościach, polemikach, zwłaszcza o problemach, które wychodziły poza problemy nauki. Że takie problemy są w świecie nauki świadczyć może lektura „Forum Akademickiego”. Mawia się, że „własne brudy” pierze się u siebie lub zmiata je pod własny dywan. Czasy się jednak zmieniają nie ma problemów tabu a ożywczy duch reformatorski w nauce często staje się groteskowy, np. w odniesieniu do awansu naukowego, dyskusji co do rangi różnych dyscyplin naukowych, zwłaszcza ich udziału w procesie dydaktycznym. Zamiast oceniać sposób myślenia kandydatów do habilitacji ocenia się sztywno punkty, cytowania i doszukuje się tego czym nowym jest rozprawa dla nauki. Zmieniające się tu wymogi odstraszały często młodych i zdolnych od pójścia drogą naukową. Prawdą jest to jak mawiał Jan Czekanowski „Ci najzdolniejsi i tak zawsze trafiają do handlu.” Po otwarciu Polski na świat wielu młodych dobrze zapowiadających się antropologów poszła drogą Czekanowskiego, a niektórych wcześniej po stanie wojennym zmuszono do takiego wyboru.

W antropologii ogólnej znajdujemy dział biologiczny, kulturowy i społeczny, które badając ze swego stanowiska osobiwości gatunkowe człowieka słabo się między sobą integrują. Dawniej wydaje się, że było lepiej. W czasach gdy w początkach XX wieku mówiono o naukach antropologicznych znani współcześnie archeolodzy, etnolodzy, językoznawcy, socjolodzy byli dość biegli w antropologii fizycznej tak jak biegłość taką wykazywali specjaliści nauk medycznych, zwłaszcza anatomowie. Można przyjąć, że antropologia fizyczna była głównym elementem ówczesnych nauk antropologicznych, czyli antropologii ogólnej. W międzywojennej Polsce miał miejsce niebywały rozkwit antropologii, powstawały szkoły naukowe, kierunki badawcze liczące się centra naukowo-dydaktyczne – Kraków, Lwów, Wilno, Warszawa, Poznań. Pod kierunkiem J. Czekanowskiego rozwijała się antropologia etniczna, słowianoznawstwo, afrykanistyka, pod kierunkiem E. Lotha antropomorfologia części miękkich, A. Wrzowska antropologia fizjologiczna i historyczna. J. Talko-Hnynciewicz, K. Stołyhwo, M. Reicher prowadzili badania regionalne w różnych częściach świata, Stołyhwo jako lamarkizujący ewolucjonista szukał form postneandertalskich. J. Mydlarski i K. Stojanowski wnieśli znaczący wkład w antropologię

stosowaną w sporcie i wojsku. W Poznaniu A. Wrzosek i M. Ćwirko-Godycki lansowali antropologię w medycynie jako „klinikę zdrowego człowieka”, zaś L. Jaxa-Bykowski – rozwijał antropologię pedagogiczną i społeczną. Nic dziwnego, że polska antropologia tego okresu miała dobre notowania w kraju i zagranicą. Poszczególne środowiska były dość różnorodne, ale funkcję integracyjną pełniło Polskie Towarzystwo Antropologiczne i Przegląd Antropologiczny. Ku antropologii dążyli lekarze, przyrodnicy, humaniści, specjaliści nauk społecznych. W tamtej antropologii działali ludzie o żydowskich korzeniach. Szczególną tolerancję wobec różnorodności etnicznej, religijnej i politycznej swych uczniów wykazywał J. Czekanowski zaprzyjaźniony, np. z Ludwikiem i Hanną Hirszweldami. Spory naukowe owszem miały miejsce, ale toczyły się one z zachowaniem kultury. Nie sposób wyliczyć i omówić główne osiągnięcia tamtego okresu w dziedzinie badań, zgromadzonych materiałów naukowych, dydaktyki i wyposażenia placówek.

W efekcie wojny utracono Lwów i Wilno, życie straciło liczne grono zapowiadających się badaczy. Zniszczeniu uległy min. materiały Wojskowego Zdjęcia Antropologicznego, poznańskich badań ciągłych, dorobek L. Jaxa-Bykowskiego, czy wychodzący z druku drugi tom dzieła pt. „Człowiek jego rasy i życia”.

Można zapytać o to czy w okresie międzywojennym były represje polityczne, czy etniczne badaczy. Otóż uważam, że wielonarodowościowy Uniwersytet Lwowski po uzyskaniu niepodległości został personalnie spolonizowany, co ze względu na mniejszości narodowe nie było dobrym pociągnięciem taktycznym. W odniesieniu do antropologii po przewrocie majowym represje dotknęły K. Stojanowskiego i L. Jaxa-Bykowskiego, tak jak wcześniej botanika Józefa Paczoskiego, który tworzył fitosocjologię polską a znanego jako twórca teorii pantopizmu. Co się tyczy poglądów twórców ustaw o szkolnictwie wyższym A. Wrzoska i L. Jaxa-Bykowskiego na temat awansu naukowego, obowiązków profesora, można powiedzieć, że propagowali szybką rotację nierokujących rozwoju asystentów, widzieli profesorów jako kierowników badań, sprawujących też pieczę nad dorobkiem naukowym asystentów, zaangażowanych w proces dydaktyczny. Atoli Wrzosek twierdził, że około 90% dorobku naukowego to wprawianie się młodych w badania, które niewiele wnoszą do rozwoju wiedzy. Często badacz wpisuje się bowiem do nauki przez jedną czy parę publikacji. Przed wojną profesorowie do Polski przychodzili z różnych krajów Europy i byli tacy również bez specjalnego dorobku. Sięgając do antropologii lub w jej pobliżu 1 pracą mógł pochwalić się doc. K. Włazowski z Lublina i, E. Frankowski prof. etnolog i antropolog po powrocie do Polski prawie nie publikował. Anatom z Poznania S. Różycki uczeń Lotha miał w dorobku 15 prac w tym 2 podręczniki anatomii. Różycki wykształcił plejadę polskich anatomów, (Stelmasiak, Wasilewski, J. i Z. Kołaczkowscy) stawiając przed uczniami nielada wymóg – preparowania na potrzeby powstającego muzeum. Ono to właśnie było dorobkiem jego życia. Niewiele publikował także antropolog-anatom M. Reicher. Zasług naukowych nie należy zatem mierzyć tylko liczbą publikacji. W

tych czasach jak mawiał M. Godycki „habilitacje robi się z ulicy” i „nikt za nią nie musiał stać”. Takie kariery z „ulicy” robili antropologowie wkrótce po wojnie uzyskując habilitacje i stanowiska docentów, czy zastępców profesora. Celował w tym zwłaszcza UMCS w Lublinie. Była to uczelnia nowopowstała obok Uniwersytetu Toruńskiego, gdzie położono dano też podwaliny pod rozwój antropologii (prof. W. Sylwanowicz). Dużym dobrodziejstwem dla antropologii było przejęcie zakładu we Wrocławiu po prof. Eicksted. Wrocław stał się wkrótce czołowym wiodącym ośrodkiem polskiej antropologii. Po wojnie antropologia wykładana była dla biologów, medyków, psychologów, wuefistów, archeologów, etnografów, a nawet prawników. Przy wydzielaniu z uniwersytetów Akademii Medycznych utracono związki z medycyną gdyż nie było pracowników do obsadzenia zakładów antropologii, które proponował powołać minister zdrowia Sztachelski. W połowie lat sześćdziesiątych zlikwidowano przejściowo biometrię oraz połączono anatomię z antropologią. Te straty antropologia nadrabiała przez uzyskanie rangi czołowego przedmiotu biologicznego na uczelniach wychowania fizycznego. Antropologowie dominowali w strukturach władz tych uczelni, angażowali się w ich budowę w kształcenie kadry. W związku z tym na gruncie antropologii zaczęli działać Ci z wykształceniem WF-owym, np. H. Milicerowa, A. Skibińska, M. Skład, A. Jopkiewicz i inni. Stosunek do „zaśmiecania” antropologii medykami i innymi z wykształcenia był wśród antropologów różny. Łatwiej na łonie antropologii witało się osoby z wykształceniem medycznym np. prof. W. Łasińskiego, czy prof. T. Jelisiejew. Antropologiem jest ten jednak kto naukowo bada człowieka w sposób populacyjny, bez względu na swoje wykształcenie akademickie.. Jak mi się wydaje to współcześnie „czysta” antropologia nie wciąga zbytnio w obręb swej działalności lekarzy czy wuefistów, natomiast z antropologii na obszar innych nauk „uciekło” sporo wykształconych antropologów (również tych z habilitacjami). Powojenna antropologia osiągała względnie wysoki poziom. Do idei Mydlarskiego zdjęć antropologicznych nawiązali wuefiacy R. Trześniowski i R. Przewęda. Sukcesem dyscypliny w tym czasie było Zdjęcie Antropometryczne Ludności Polski, badania ludności Egiptu. Można tu mnożyć wyliczanie osiągnięć w zakresie antropologii stosowanej, historycznej, etnicznej, społecznej, badania ciągle bliźniąt, badania płodów, a zwłaszcza badania ontogenetyczne. Antropologowie z Wrocławskiego Zakładu PAN pod kierunkiem T. Bieleckiego osiągali sukcesy w badaniach przejawów stratyfikacji społecznej, zaś N. Wolański z Instytutu Matki Dziecka, następnie Zakładu Ekologii Człowieka PAN osiągał sukcesy z zakresu badania czynników rozwoju i ekologii człowieka. Sukcesy odnotowywała antropologia sportowa. Przyczyniła się tu stosowana w antropologii historycznej czy somatotypologii metoda aproksymacji A. Wankego. Wyliczać by należało wiele kierunków, które się normalnie rozwijały, ale antropologię i WF zdominowały badania ontogenetyczne w imię hasła „kto w Boga wierzy ten mierzy”. Brak koordynacji owych badań przyczynił się do pewnego chaosu do trudności w zakresie możliwości ujęć syntetycznych. Ten obraz niestety wpisywał się w złe stosunki

jakie zapanowały w polskiej antropologii już w latach 50-60 tych XX wieku . Wystąpienia I. Michalskiego przeciw J. Czekanowskiemu były nieobyčajne obejmowały krytykę jego osoby i metod na forum władz Nauki Polskiej. To On spowodował likwidację kwartalnika PTA „Człowiek w Czasie i Przestrzeni.” Tym torem szły też działania młodych pracowników Zakładu Antropologii Uniwersytetu Warszawskiego, który w efekcie zlikwidował prof. Henryk Raabe. Zorganizowani przez ZMP i w Partii niektórzy młodzi byli często postrachem starszych antropologów. Myślę, że poniekąd w takie tło wpisywał się konflikt T. Bieleckiego z N. Wolańskim i dużej części był przyczyną niechęci czy obawy przed Wolańskim.

Pomijając owe sposoby walki z Wolańskim budziły moje zastrzeżenia, których nie kryłem, a które dotyczyły usunięcia Wolańskiego z PTA – za połączenie w oddziału w Łodzi i w Warszawie. Nieładną była dyskusja-sąd nad dorobkiem w związku z profesurą Wolańskiego W swoim czasie napuszczono na Wolańskiego min. red. J. Urbana, Niemoralne czy nienormalne postępowanie niektórych ówczesnych luminarzy nie przysparzało prestiżu naszej dyscypliny. Oprócz tego słabością dyscypliny były braki kadrowe. W Latach 70-tych przechodzili w stan spoczynku liczni antropologowie (w Poznaniu, Krakowie, Wrocławiu, Łodzi i Toruniu). W 1968 roku zmuszono K. Modrzewską do opuszczenia Polski i udania się na emigrację. Była ona Kierownikiem Zakładu Antropologii na Wydziale Biologii UMCS w Lublinie i zasłużonym żołnierzem AK. Trudno było obsadzić antropologami nowo powstające wówczas Uniwersytety w Gdańsku, Katowicach, Olsztynie, Opolu, Zielonej Górze. Spora część osób, które wyhabilitowały się z antropologii nie kształciło następców – nie chcę wymieniać ich nazwisk, ale dyscyplina mogła liczyć na ich działalność. Niektórzy po habilitacji zmienili profil naukowy i ślad po nich się urwał. Pozostaje pytanie o to czy to w antropologii straszy? Czy to zdeintegrowane w znacznym stopniu wewnętrznie środowisko nie odepchnęło ich? Czy być może to był ich taki wygodny wybór? Dezintegracja jest jednak widoczna w życiu antropologicznym takich środowisk jak Wrocław, Warszawa, Kraków, Poznań.

Integrującą rolę antropologii utracił Komitet Antropologii PAN o czym pisał ostatnio Wolański. PTA stara się i integruje, ale niektórzy są oporni tej integracji. Czy wszyscy chcą np. wspierać działania prof. M. Kaczmarek, Przewodniczącej PTA?

Z jakimi problemami para się obecnie antropologia. Otóż jedną z nich są sprawy habilitacji. Szereg zasługujących na to osób odprawiono z kwitkiem, bądź same schowały się z tymi zamiarami. Odstraszone min. na AWF dr G. Nowickiego i zapewne śmierć jego przyniosła jego oponentom ulgę. Do Słupska po ukończeniu antropologii trafił Mudryk i jest już prof. zw. mikrobiologii, bo dobrze poznał, że w antropologii nie dał by rady. Wymogi formalne przy awansach są duże. Brałem udział w wielu habilitacjach i wiem co one znaczą. Nie żyjący już antropomotoryk wywodzący się z Krakowa- jak oceniałem go do habilitacji miał opublikowane 8 prac i 5 w druku. Ale sam wycinał później tych, którzy mieli tych prac ponad 25. W ocenie wniosku do tytułu naukowego jeden z recenzentów krytycznie ocenił

kandydata, bowiem ten przed habilitacją miał liczbowo większy dorobek niż po habilitacji. Mnóżmy zatem kryteria nie bacząc na to jaka jest specyfika danej dyscypliny. Ocena ruchu naukowego. Pozytywnie oceniam Studenckich Kół Naukowych Antropologii, ale liczba imprez dla starszych antropologów nie jest wystarczająco duża. O wiele gorzej wygląda sprawa wydawnictw naukowych. Przegląd Antropologiczny ukazujący się raz w roku to za mało. Niemal optymalnie było wówczas, gdy istniały Materiały i Prace Antropologiczne czy później, gdy efemerycznie działający m.in. zeszyty naukowe w Poznaniu, Wrocławiu (nawet jedno anglojęzyczne) w Łodzi, i Krakowie. „Przeleciały” one przez antropologię jak meteoryty, rzadko się do nich zagląda i cytuje. To samo dotyczy Studiów z ekologii Człowieka N. Wolańskiego. Sytuację od lat w pewnym sensie ratują na Lednicy państwo Wrzesińscy. Kolejny problem i pytanie co z podręcznikami z antropologii? Dlaczego różne środowiska śpią? Spójrzmy na anatomię, biomedycynę, psychologię jakież tam wybór pozycji. To o czymś świadczy. Świadczy też o roli m.in. KA PAN-u, który stał się klubem towarzyskim. Jawia się co prawda ograne już teksty paru antropologów – Wolański, Drozdowski czy piszącego te słowa, ale to nie może zadawać. W jakimś sensie jest to efekt izolacjonizmu poszczególnych środowisk a nawet jak mi nie mam izolacjonizm antropologów od anatomów w tych samych uczelniach, np. WF-u. Pewna część antropologów niejako skryła się w anatomii medycznej, w ergonomii politechnik, w etnologii i zniknęła z obszaru antropologii. Myślę, że w skali Polski najmniejszy jest izolacjonizm tych, którzy swe zainteresowania ulokowali w antropologii historycznej, biologii populacji pradziejowych. Sądzę, że postęp tu jest duży, że w Poznaniu prof. J. Piontek ma tu sukcesy w badaniach procesów etnogenezy Słowian, że wysokie są notowania specjalistów z Krakowa, Torunia i Łodzi. Trudno odnieść się do stanu sprzętu antropologicznego i aparatury w uczelniach. Podziwiałem antropologię zwłaszcza związaną z WF-em w bliskim od granicy Ołomuńcu i sądzę, że u nas nie ma takich luksusów. Boleję nad stanem kronikarstwa antropologicznego. Jakże trudno napisać dziś dobrze historię choćby jednego środowiska, przekonałem się opracowując historię antropologii poznańskiej w XX w. Jeszcze bardziej pesymistycznie nastawiła mnie historia antropologii polskiej napisana przez bliską mi osobę prof. K. Kaczanowskiego.

Można jednak mówić, że aktywność naukowa młodego pokolenia antropologów jest zadawalająca, np. w Poznaniu, Wrocławiu, Krakowie, Łodzi czy w Toruniu.

Problemy dydaktyki. Myślę, że ogólnie poza owymi podręcznikami nie jest źle ale czy dobrze dbamy o dydaktykę antropologiczną na wszystkich kierunkach? Według mnie nie jest dobrze z przedmiotem biomedyczne podstawy rozwoju i wychowania. Konferencja w Wiśle organizowana przez prof. J. Rzepkę zakończyła się zderzeniem różnych wizji przedmiotu. Niektórzy chcą ten przedmiot zastąpić nazwą Biomedyczne podstawy zdrowia. Tą wiedzę o człowieku wykładają znajomi mi profesorowie emerytowani z AWF w Warszawie – pedagog Z. Żukowska, profesorowie medycyny klinicznej mający prywatne praktyki lekarskie

– to są ci bardziej uczeni, ale również czynią to zootechnicy, zoologowie, botanicy, pielęgniarki. W zamian za nużące treści z anatomii czy antropologii prof. Wolański proponuje biomedycynę jako przedmiot najbardziej stosowny dla wykształcenia WF-owego. Prof. F. Wokroj mawiał (przysłowie ukraińskie) niech będzie gorzej, byle inaczej. Wykasujemy w ogóle myślenie naukowe z kształcenia wuefistów.

W swych „Peregrynacjach” Wolański zawarł szereg prawd o antropologii i antropologach. Moje peregrynacje po uczelniach Poznania UAM, AM, Gdańsk-Oliwa AWFIS, Łódź, Katedra na Wydziale BiNoZ i druga WF na Wydziale Pedagogiki, w końcu Uniwersytet Zielonogórski i jako ostatni etap Poznań i dojazdy do Radomia do Katedry Wych. Fizycznego i Zdrowotnego, pozwoliły mi zaspokoić ciekawość odnoszącą się do ogromu różnic poziomu w procesie kształcenia. Sądzę, że dydaktyka akademicka zwłaszcza wychowanie studentów pozostawiają wiele do życzenia. Zmorą są niskie płace i wieloletowość kadry, (czy niskie uposażenie emerytalne). Nawet prowincją naukową rządzą gry interesów własnych i niezdrowa rywalizacja. Bardzo wysoko cenię działalność prof. Marii Kaczmarek i podziwiam jej energię w trudzie walki o dobro antropologii. Czasami jednak mam przekonanie, że bardzo cenna wiedza niektórych innych kolegów antropologów, zwalnia od myślenia o przyszłości dyscypliny. Bertold Brecht twierdził, że wszystko można ulepszyć z wyjątkiem człowieka, zaś Immanuel Kant mawiał że „tak krzywego kawałka drzewa z jakiego uczyniony jest człowiek nie da się zrobić nic prostego”. Odnośnie do pewnych sprzeczności w nauce, np. typologizmu i populacjonizmu, sądzą, że nie są one aż tak duże. Pamiętajmy słowa znanego antropologa kultury Alana Bernarda „stare teorie antropologiczne nie umierają wraz ze swymi zwolennikami. Powracają one, w którymś z następnych pokoleń w innym przybliżeniu”. Do starszych antropologów apeluję o życzliwość do młodszych. Dajcie swym młodszyom kolegom radość bycia antropologiem. Młodzi antropologowie niech nie odwzorowują tych złych niekiedy postaw z przeszłości lub z teraźniejszości zwłaszcza politycznej.

Kończę swe refleksje niepokojem o antropologię w młodszych uczelniach. Niekiedy działają tam dobrzy dydaktycy, dobrzy badacze terenowi, będący jednak poza głównym nurtem antropologii. Antropologowie soliści w uczelniach wychowania fizycznego, pedagogiki, medycyny, winni znaleźć wsparcie ze strony Komitetu Antropologii PAN i PTA.

Warto się z tymi osobami spotykać, inspirować ich działalność naukową, wciągać w ogólniejsze plany badawcze. Jeśli się nasze środowisko nie skupi na takiej działalności, antropologia w coraz większym stopniu może stawać się nauką niechcianą, niezrozumianą i zapominaną.

WIADOMOŚCI Z ODDZIAŁÓW

Warszawa

Sprawozdanie z działalności Warszawskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Antropologicznego w okresie 4-letniej kadencji Zarządu 2007 – 2011

Zebrania członków Warszawskiego Oddziału PTA odbywały się regularnie co dwa miesiące, od października do czerwca, co oznacza 5 spotkań w ciągu roku akademickiego. W czasie trwania kadencji ustępującego zarządu Oddziału odbyło się 20 spotkań. Tematyka referatów dotyczyła szeroko pojętej problematyki antropologicznej.

Oprócz członków Oddziału referaty wygłosili także zaproszeni Goście. Dwukrotnie zaproszenie nasze przyjęła JM Rektor Akademii Wychowania Fizycznego, prof. Alicja Przyłuska-Fischer (problematyka z dziedziny etyki) oraz - także dwukrotnie - wystąpił prof. Romuald Stupnicki (szeroko pojęta problematyka z zakresu norm rozwoju.)

W związku z nakazem Statutu Towarzystwa oraz z koniecznością ustalenia rzeczywistej liczby członków Oddziału dokonano niezbędnej ich weryfikacji. Za członków Towarzystwa uznano osoby, które opłaciły składki członkowskie do 2008 roku włącznie. Przyczynami skreśleń z listy członków był zgon, formalna rezygnacja z przynależności oraz nieopłacone składki. Aby uniknąć dalszych skreśleń uchwalono, aby nowo wybrany Zarząd Oddziału przypominał, pocztą elektroniczną, Kolegom zalegającym z płaceniem składek za lata 2009 i 2010, że w styczniu 2012 będzie konieczna nowa weryfikacja Członków, bo tego wymaga Statut Towarzystwa.

Liczba członków Oddziału wynosi obecnie 32 osoby, w tym troje Członków Honorowych.

Wybory i działalność Warszawskiego Oddziału PTA w nowej kadencji

W dniu 27.10.2011 roku odbyło się sprawozdawczo-wyborcze Ogólne Zebranie Oddziału Warszawskiego PTA. Udzielono absolutorium ustępującemu Zarządowi i wybrano nowy Zarząd, w skład którego weszły następujące osoby:

- 1) przewodnicząca: prof. dr hab. Teresa Łaska - Mierzejewska
- 2) wiceprzewodnicząca: prof. dr hab. Anna Siniarska - Wolańska
- 3) sekretarz: dr Joanna Lewandowska
- 4) skarbnik: dr Henryk Piechaczek

W nowej kadencji odbyło się już jedno spotkanie naukowe, które dotyczyło dojrzałości szkolnej sześciolatków. Dr Dorota Trzcńska, dr Elżbieta Olszewska i mgr Piotr Tabor z Zakładu Korektywy AWF w Warszawie przedstawili wyniki swojej pracy w referacie pt.: Rozwój somatyczny, sprawność fizyczna i postawa ciała 6-letnich dzieci warszawskich". Na 15.12.2011 planowane jest kolejne spotkanie naukowe naszego Oddziału, podczas którego

dr Paweł Goryński z Państwowego Zakładu Higieny wygłosi referat pt.: "Polityka zdrowotna a uwarunkowania ekonomiczne sytuacji zdrowotnej ludności w Polsce, Unii Europejskiej i na świecie".

Joanna Lewandowska

W grudniu 2011 ukazała się książka zatytułowana "**Keynotes in Anthropology**", wydana w Chinach: Ed. by PJM Nas, Hao Shiyuan Zhang Xiaomin: 4-12, Intellectual Property Publishing House, Beijing 2011

Są tam bardzo ciekawe rozdziały, w tym o pochodzeniu człowieka w Chinach (okazuje się, że są dowody ciągłości od 1,7 miliona lat, świadczą o tym szczątki kostne oraz podobieństwo typu wytwarzanych narzędzi - to na stronach 13-21), a dalej o migracji do Japonii (okazuje się z badań genetycznych, że były tam dwie fale z dwóch różnych części Azji i potwierdziła się tzw. "dual structure" hypothesis - to jest że Ajnowie przyszli skąd inąd, a chyba reszta skąd inąd potem się mieszała (str. 22-30). Domniema się (bardzo niedokładnie), że wyspy japońskie zostały zasiedlone dopiero 50 do 30 tys. lat temu. Jest także artykuł o historii chińskiej antropologii itp. Książka wydana również "on line" została wysłana przez jednego z autorów (N. Wolański) jako attach file do antropologów, których nadawca posiada adresy e-mailowe. N. Wolański prosi wszystkich, którzy otrzymują od niego owe e-maile o potwierdzenie adresów, bowiem część z nich wraca, a ile chcą nadal otrzymywać tą drogą materiały.

Keynotes in... China.pdf

N. Wolański podaje, że w roku 2011 opublikował następujące artykuły:

1. Wolański N., Czemu i komu służą Komitety Naukowe PAN (na tle uwag o kulturze i technice oraz jaka z tego wynika nauka). Nauka, 1: 47-57, 2011 Wolański N., Patent kwalifikacji i stymulacja do rozwoju. Forum Akademickie, 6-8:53-55, 2011
2. Wolański N., Zdrowie i środowisko jako system. "Zdrowie i Społeczeństwo", 1: 95-100, Radom 2011
3. Wolański N., Quo Vadis Homo Sapientissimae? Transdisciplinary Perspectives of Human Ecology. In: Keynotes in Anthropology. Ed. by PJM Nas, Hao Shiyuan & Zhang Xiaomin: 4-12, Intellectual Property Publishing House, Beijing 2011
4. Wolański N., Siniarska A., Henneberg M., Biocultural heritage. Present and future of physical activity. Dziedzictwo biokulturowe. Obecna i przyszła aktywność fizyczna. Antropomotoryka, 56: (w druku) chyba str. 1-11, 2011

Napoleon Wolański

Wrocław

W dniu 23 listopada 2011 r. odbyło się posiedzenie członków oddziału towarzystwa, podczas którego **dr Magdalena Wojcieszak** z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego wygłosiła referat pt.: **Śladami nekropolii dawnego Wrocławia (XII – XVIII wiek).**

W drugiej części spotkania miało miejsce Ogólne Zebranie Członków Oddziału Wrocławskiego PTA i wybory Zarządu Oddziału na następną kadencję. W jego skład weszli:

Przewodnicząca: dr Monika Krzyżanowska

Zastępca: dr Anna Lipowicz

Sekretarz: dr Jacek Szczurowski

Skarbnik: mgr Agnieszka Tomaszewska

Publikacje:

dr Wioleta Umławska wydała monografię, która stanowi podstawę przygotowywanej rozprawy habilitacyjnej. Tytuł publikacji - Antropologiczna ocena stanu rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży z niektórymi przewlekłymi schorzeniami układu oddechowego oraz tkanki łącznej (2011), Oficyna Wydawnicza Arboretum, Wrocław. Praca stanowi próbę wnikliwego zbadania skutków dla rozwoju somatycznego dziecka, jakie niosą ze sobą trzy rozpowszechnione w populacji wieku rozwojowego jednostki chorobowe, takie jak: astma oskrzelowa, nawracające obturacyjne zapalenia oskrzeli oraz młodzieńcze idiopatyczne zapalenie stawów.

1. Burdan F, Umławska W, Dworżański W, Klepacz R, Szumiło J, Madej B, Drop A. (2011) Anatomical variances and dimensions of the superior orbital fissure and the oval foramen in adults. *Folia Morphologica* 70, 4, 236-271.
2. Krzyżanowska M., C.G.N. Mascie-Taylor (2011) – Geographical variation and migration analysis of height, weight and body mass index in a British cohort study. *Journal of Biosocial Science* 43, 6, 733-749.
3. Krzyżanowska M., C.G.N. Mascie-Taylor (2011) - Impact of social mobility and geographical migration on variation in male height, weight and body mass index in a British cohort. *Journal of Biosocial Science*, published online: 08 grudzień 2011, DOI:10.1017/S0021932011000551.

Konferencje, sympozja, referaty:

James Tanner

W dniach 13-15 grudnia br. w Cambridge (Wielka Brytania) odbyło się, zorganizowane przez Society for the Study of Human Biology oraz Corpus Christi College, międzynarodowe sympozjum naukowe zatytułowane **'The Human Biology of Jim Tanner'** poświęcone pamięci oraz działalności naukowej Jamesa Tannera. Wśród zaproszonych gości - prelegentów wygłaszających referaty plenarne znaleźli się między innymi:

David Barker, University of Southampton

Noel Cameron, Loughborough University

Tim Cole, Institute of Child Health

Peter Ellison, Harvard University

Daniel Hoffman, Rutgers, the State University of New Jersey

John Komlos, University of Munich

Michelle Lampl, Emory University

Helen Liversidge, Queen Mary, University of London

Robert Malina, Tarlton State University

Lawrence Schell, University at Albany, SUNY

Babette Zemel, The Children's Hospital of Philadelphia

Członkowie naszego oddziału również aktywnie uczestniczyli w obradach: dr Wioleta Umlawska zaprezentowała poster – Growth and nutritional status in children and adolescents with cystic fibrosis, natomiast dr Monika Krzyżanowska wygłosiła referat – Impact of social mobility and geographical migration on variation in male height, weight and body mass index in a British cohort.

Monika Krzyżanowska

Poznań

Działalność Oddziału Poznańskiego PTA

W ostatnim czasie odbyły się 3 posiedzenia członków oddziału, podczas których przedstawiono następujące referaty:

10. maj 2011 roku, dr Tomasz Sahaj, z Zakładu Filozofii i Socjologii AWF w Poznaniu, wygłosił referat pt.: „Kibice, pseudokibice, chuligani futbolowi. Próba systematyzacji”.

20. października 2011 r. miało miejsce zebranie Poznańskiego Oddziału PTA poświęcone wspomnieniu naszej drogiej Koleżanki dr Magdaleny Skrzypczak.

24 listopada 2011 roku, odbyło się zebranie sprawozdawczo-wyborcze Poznańskiego Oddziału PTA. W części otwartej mgr Sylwia Trambacz, z Zakładu Biologii Rozwoju Człowieka Instytutu Antropologii, UAM, wygłosiła referat pt.: „Obraz ciała u osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną”. W części sprawozdawczo-wyborczej wysłuchaliśmy sprawozdań ustępującego Zarządu:

- sprawozdanie z działalności Poznańskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa antropologicznego w latach 2008 – 2011 przedstawiła przewodnicząca Oddziału dr Magdalena Kosińska
- sprawozdanie z działalności finansowej Poznańskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa antropologicznego w latach 2008 – 2011 przedstawiła dr Magdalena Krzykała – skarbnik Oddziału .

W wyniku przeprowadzonego głosowania udzielono absolutorium ustępującemu Zarządowi oraz dokonano wyboru nowych władz na kadencję 2012 - 2015:

Przewodniczący - dr Zbigniew Czapla z Zakładu Biologii Rozwoju Człowieka, Instytutu Antropologii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu

Sekretarz - dr Anna Demuth z Katedry Antropologii i Biometrii, Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu

Skarbnik- dr Magdalena Krzykała z Katedry Antropologii i Biometrii, Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu .

Wyróżnienia

Prof. dr hab. Maria Kaczmarek otrzymała medal Komisji Edukacji Narodowej za wybitne osiągnięcia dydaktyczne w pracy ze studentami i doktorantami Wydziału Biologii UAM.

Uroczystość wręczenia medali odbyła się 16 grudnia br. w sali im. Lubrańskiego, Collegium Minus UAM. Medale wręczali wicewojewoda województwa wielkopolskiego, mgr Przemysław Pacia i JM Rektor UAM, prof. dr hab. Bronisław Marciniak, który następnie podejmował odznaczonych lampką wina.

Anna Demuth

Publikacje w czasopismach z "listy filadelfijskiej"

1. K. Kościński, 2011, Mere visual experience impacts preference for body shape: Evidence from male competitive swimmers. *Evolution and Human Behavior*. DOI:10.1016/j.evolhumbehav.2011.08.003
2. K. Kościński, 2011, Hand attractiveness – its determinants and associations with facial attractiveness. *Behavioral Ecology*. DOI:10.1093/beheco/arr190
3. K. Kościński, 2011, Life history of female preferences for male faces: A comparison of pubescent girls, nonpregnant and pregnant young women, and middle-aged women. *Human Nature*, 22, 416-438
4. K. Kościński, 2011, Determinants of hand attractiveness – a study involving digitally manipulated stimuli. *Perception*, 40, 682-694
5. M. Krenz-Niedbała, E. A. Puch, K. Kościński, 2011, Season of birth and subsequent body size: the potential role of prenatal vitamin D. *American Journal of Human Biology*, 23, 190-200

Krzysztof Kościński

Konferencje naukowe

Na Wydziale Biologii UAM w Poznaniu, w dniach 4-6 kwietnia 2011r., odbyła się konferencja, która była poświęcona m.in. zagadnieniom integracji nauk biologicznych z naukami fizykochemicznymi oraz humanistycznymi. Jestem bowiem zdania, że szczególna inspiracja płynie obecnie z obszaru nauk humanistycznych, czego wyrazem jest intensywny rozwój psychologii ewolucyjnej, neuronauki oraz neuroestetyki czy też nawet kognitywistyki (badań nad ludzkimi kompetencjami poznawczymi). Oczywiście nauki fizyczne także mają swój udział w rozwoju badań biologicznych, ale inspiracje te mają przede wszystkim charakter praktyczny, związany z zastosowaniami odkryć z pogranicza fizyki i biologii (np. optyki). Także intensywne badania nad "atrakcyjnością" w antropologii są dowodem, że dziedzina ta poszukuje inspiracje poza swym tradycyjnym przedmiotem badań, czyli albo w psychologii, albo w innych naukach biologicznych (np. w genetyce i jej pochodnych). Zagadnienie rozwoju współczesnej antropologii samo w sobie może stanowić przedmiot osobnej, interesującej refleksji.

Krzysztof Łastowski

Łódź

Działalność Oddziału Łódzkiego PTA

W dniach 1–31 października 2011 roku mgr Anna Spinek, słuchaczka studiów doktoranckich w Katedrze Antropologii odbyła staż naukowy w Laboratorio di Antropologia Molecolare e Paleogenetica, na Uniwersytecie we Florencji (Włochy), na który została zaproszona przez Profesora Davida Caramelliego. Wyjazd miał na celu zapoznanie się z metodami izolowania, amplifikowania i analizy aDNA pod kątem wybranych polimorfizmów genu Receptora Witaminy D (VDR), jednego z genów predysponujących do wystąpienia fenotypu osteoporozy. Staż jest związany z realizowanym przez Panią Magister tematem rozprawy doktorskiej (promotor: prof. Elżbieta Żądzińska).

Katedra Antropologii używała grant Prezydenta Miasta Łodzi nr 167/08/2011 na temat badawczy *"Ukierunkowanie specjalistycznej opieki medycznej nad dzieckiem otyłym - ocena społecznych dystansów w odniesieniu do nadmiarów i niedomiarów masy ciała u dzieci i młodzieży łódzkiej w okresie ostatniego 25-lecia"* (kierownik: dr hab. Elżbieta Żądzińska, prof. UŁ, wykonawcy: dr Aneta Sitek, dr Iwona Rosset oraz dr n. med. Lidia Ostrowska-Nawarycz i dr n. przyr. Tadeusz Nawarycz - Zakład Biofizyki Katedry Nauk Podstawowych i Przedklinicznych UM w Łodzi).

Wiesław Lorkiewicz

KOMISJA ANTROPOLOGICZNA PAU

<http://pau.krakow.pl>

W dniu 21 grudnia 2010 Rada PAU na wniosek prof. dr hab. Krzysztofa Kaczanowskiego reaktywowała Komisję Antropologiczną, działającą w Akademii Umiejętności w latach 1873–1919.

Komisja Antropologiczna wydawała „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej” (1877–1894) oraz „Materiały Antropologiczno-Archeologiczne Etnograficzne” (1896–1919).

Reaktywowana Komisja Antropologiczna, zgodnie ze złożonym wnioskiem, skupia antropologów, archeologów, etnologów, antropologów kulturowych oraz badaczy kultury fizycznej. Taki skład Komisji zapewnia kontynuację jej historycznej działalności udokumentowanej przez wymienione wyżej wydawnictwa.

Działanie Komisji Antropologicznej będzie koncentrowało się na inspirowaniu, poszerzaniu i propagowaniu wiedzy z zakresu wyżej wymienionych dyscyplin naukowych, ze szczególnym uwzględnieniem badań interdyscyplinarnych [cyt. za: <http://pau.krakow.pl>. Dostęp 16.12.2011]

W skład Komisji Antropologicznej PAU wchodzi następujące osoby:

Prof. dr hab. Krzysztof Kaczanowski - Przewodniczący
antropolog, Zakład Antropologii UJ

Prof. dr hab. Jan Chochorowski - zastępca Przewodniczącego
archeolog, kierownik Zakładu Archeologii Epoki Brązu w Instytucie Archeologii UJ

Prof. dr hab. Czesław Robotycki – Sekretarz
etnolog, kierownik Zakładu Teorii Muzealnictwa i Dokumentacji Etnograficznej w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej UJ

Prof. dr hab. Jadwiga Charzewska
antropolog, kierownik Samodzielnej Pracowni Epidemiologii i Norm Żywienia Instytutu Żywności i Żywnienia im. prof. dr med. Aleksandra Szczygła w Warszawie; były ekspert WHO

Prof. dr hab. Maria Chrzanowska
antropolog, kierownik Zakładu Antropologii w Katedrze Antropologii, Akademii Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie

Prof. dr hab. Joachim Cieślik
antropolog, kierownik Zakładu Biologii Rozwoju Człowieka w Instytucie Antropologii UAM

Dr hab. Henryk Głąb
antropolog, dyrektor Instytutu Zoologii, kierownik Zakładu Antropologii UJ

Prof. dr hab. Stanisław Gołąb
antropolog, Zakład Antropologii w Katedrze Antropologii, Akademii Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie

Dr hab. Elżbieta Haduch
antropolog, Zakładu Antropologii UJ, prodziekan d.s. studenckich Wydziału BiNoZ UJ

Prof. dr hab. Janusz K. Kozłowski
archeolog, kierownik Zakładu Archeologii Nowego Świata w Instytucie Archeologii UJ

Prof. dr hab. Maria Kaczmarek
antropolog, Przewodnicząca Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Antropologicznego,
członek Zarządu European Anthropological Association
Zakład Biologii Rozwoju Człowieka w Instytucie Antropologii UAM

Dr hab. Danuta Kornafel, prof. UW
antropolog, Katedra Antropologii Wydziału Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu
Wrocławskiego

Dr hab. Andrzej P. Kowalski, prof. UG
etnolog, Zakład Etnologii w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Gdańskiego

Dr hab. Sławomir Koziół, prof. nadzw.
antropolog, kierownik Zakładu Antropologii PAN we Wrocławiu

Prof. dr hab. Guido Kriesel
antropolog, Zakład Antropologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

Prof. dr hab. Zbigniew Libera
etnolog, dyrektor Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej, kierownik Zakładu Kultury
Regionów

Prof. dr hab. Bogusław Pawłowski
antropolog, kierownik Katedry Antropologii Wydziału Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu
Wrocławskiego

Dr hab. Anna Wieczorkiewicz, prof. UW
etnolog, Zakład Antropologii Kulturowej w Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UW

Dnia 9 grudnia 2011r. o godz. 12:00 odbyło się posiedzenie Komisji w budynku Polskiej
Akademii Umiejętności przy ul. Sławkowskiej 17 w Krakowie, w reprezentacyjnej Małej Auli.
Posiedzenie otworzył i powitał zebranych Przewodniczący Komisji Antropologicznej PAU,
prof. dr hab. Krzysztof Kaczanowski.

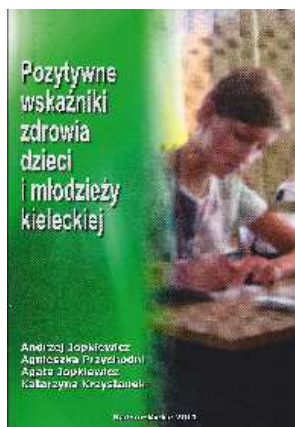
W pierwszej części posiedzenia, Sekretarz Generalny PAU, prof. Jan Wyrozumski wraz
z prof. dr hab. Krzysztofem Kaczanowskim wręczył członkom Komisji nominacje.
Prof. Wyrozumski, w krótkim przemówieniu pogratulował wyboru do Komisji i złożył członkom
Komisji życzenia owocnej pracy.

W drugiej części posiedzenia, dr Tomasz Kozłowski z Zakładu Antropologii UMK w Toruniu
wygłosił referat zatytułowany „Życie i śmierć we wczesnośredniowiecznym Culmine na
Pomorzu nadwiślańskim”. Referat był bardzo interesujący i wywołał dyskusję na temat
wartości poznawczych tzw. wskaźników stresu środowiskowego, suplementacji diety,
metodologii badań populacji szkieletowych, kulturowych modyfikatorów ontogenezy
człowieka.

Po podsumowaniu dyskusji tez referatu, Przewodniczący ogłosił komunikaty i zamknął
posiedzenie.

Maria Kaczmarek

WARTO PRZECZYTAĆ

„Pozytywne wskaźniki zdrowia dzieci i młodzieży kieleckiej”

**Andrzej Jopkiewicz, Agnieszka Przychodni, Agata Jopkiewicz, Katarzyna Krzystanek,
Radom-Kielce 2011**

Współcześnie coraz większy nacisk kładzie się na profilaktykę i wczesne wykrywanie zagrożeń zdrowia, również u dzieci i młodzieży. Na zdrowie przestano patrzeć jedynie przez pryzmat mierników negatywnych, a zaczęto dostrzegać konieczność sięgania po pozytywne mierniki zdrowia, dające możliwość obserwacji prawidłowości rozwoju danej osoby lub populacji. Diagnoza oparta na parametrach somatycznych i funkcjonalnych oraz rozwoju umysłowym stanowi ważną oznakę zdrowia pozytywnego dzieci i młodzieży. Wieloaspektowe poznanie problematyki rozwoju dziecka w wieku szkolnym, dokonywane na podstawie pozytywnych mierników zdrowia, pozwala na lepszą i trafniejszą interpretację oddziaływania czynników społeczno-ekonomicznych na proces rozwoju i stan zdrowia dzieci i młodzieży. Wiedza ta jest niezbędna do właściwych działań pedagogicznych, wychowawczych, czy profilaktycznych. W nurt ten wpisuje się nowa pozycja, która ukazała się pod koniec października 2011 roku pt. *Pozytywne wskaźniki zdrowia dzieci i młodzieży kieleckiej* autorstwa Andrzeja Jopkiewicza, Agnieszki Przychodni, Agaty Jopkiewicz i Katarzyny Krzystanek.

Książkę rozpoczyna ciekawy zarys badań auksologicznych oraz rys historyczny Zakładu Auksologii UJK w Kielcach. Po przedstawieniu materiału badań i metodyki w kolejnych rozdziałach dokonana została diagnoza w zakresie rozwoju fizycznego, motorycznego i umysłowego w odniesieniu do wieku, płci i sytuacji społeczno-ekonomicznej rodziny. Zobrazowano również trendy czasowe podstawowych cech somatycznych zachodzące wśród dzieci kieleckich. Poza obiektywnymi miernikami rozwoju i zdrowia, omówiono także subiektywne wskaźniki takie jak samoocenę zdrowia i wyglądu, sposób spędzania czasu wolnego, poziomu aktywności fizycznej w relacji do różnych okresów edukacji szkolnej, płci i statusu społecznego rodziny. Przeprowadzona analiza została oparta na szerokich

Należy podkreślić, że poza aspektem poznawczym, pozycja ta ma również walor praktyczny. Normy rozwojowe w niej zawarte mogą być szeroko stosowane w diagnostyce auksologicznej dziecka. Dlatego praca ta wydaje się wartościowa nie tylko dla antropologów, ale także praktyków tj. pedagogów, nauczycieli, w tym wychowania fizycznego, pielęgniarek, czy nawet rodziców.

Szanowni Państwo, miło nam jest powiadomić kolegów i koleżanki, że ukazał się raport z kolejnych, obszernych badań antropologicznych, grantowanych przez KBN, w formie monografii. Można ją zakupić w Dziale Projektów Wydawniczych AWF w Krakowie. Dane bibliograficzne:

Osoba udzielająca informacji i prowadząca dystrybucję to: P. Joanna Stępień, e-mail: joanna.stepien@awf.krakow.pl tel. 126831298. Cena egzemplarza - 25,20 zł.

Barbara Cichocka i Małgorzata Kowal

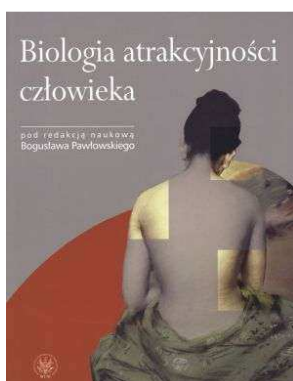
PRZYPOMNIENIE NA NASZEJ PÓŁCE....

**Dziecko łódzkie 2004
Normy rozwoju biologicznego**

Elżbieta Żądzińska (red.)

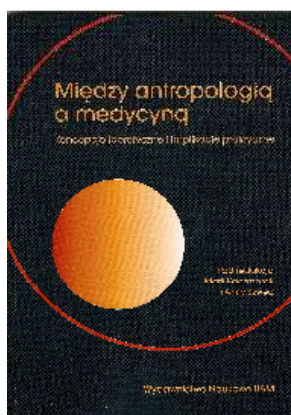
**Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego
2009**

Biologia atrakcyjności człowieka

Bogusław Pawłowski (red.)

**Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego (WUW)
2009**

**Między antropologią a medycyną
Koncepcje teoretyczne i implikacje praktyczne**

Maria Kaczmarek i Anita Szwed (red.)

**Wydawnictwo Naukowe UAM
2009**

Ocena wpływu czynników psychospołecznych na stopień i kierunek odchyleń reakcji fenotypowych u dzieci z nadpobudliwością psychoruchową

Tomasz Hanć

Monografie Instytutu Antropologii UAM nr 14
2009

Dzieciństwo i dorastanie z ADHD. Rozwój dzieci nadpobudliwych psychoruchowo: zagrożenia i możliwości wsparcia

Tomasz Hanć

Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
2009

Auksologia a promocja zdrowia

Andrzej Jopkiewicz (red.)

Kieleckie Towarzystwo Naukowe
ALMAMER Wyższa Szkoła Ekonomiczna
w Warszawie Kielce-Warszawa
2010

PRZYPOMNIENIE

Na życzenie przypominamy:

SKŁADKI CZŁONKOWSKIE

Składa członkowska wynosi **50,00 zł (studenci 25 zł) rocznie**.

Wysokość składki ustaliło Walne Zgromadzenie PTA w dniu 11 września 2009 r.

Członkowie mogą wpłacać pieniądze skarbnikowi oddziału lub bezpośrednio na konto:

Polskie Towarzystwo Antropologiczne
ul. Umultowska 89, 61-614 Poznań
46 1090 2734 0000 0001 0863 3733

W ramach składki członkowskiej przysługuje prawo do korzystania z ulg podczas konferencji naukowych, nabywania po cenie ustalonej przez Zarząd Główny wydawnictw Towarzystwa i papierowy egzemplarz Anthropological Review. Studenci wszystkich stopni płacą połowę pełnej składki z prawem do korzystania z ulg podczas konferencji naukowych, nabywania po cenie ustalonej przez Zarząd Główny wydawnictw Towarzystwa i dostępem do elektronicznej wersji Anthropological Review.

INFORMACJE O KONFERENCJACH NAUKOWYCH

2012

11-12 kwietnia 2012 (Portland, Oregon, USA): 37th Annual Meeting of the Human Biology Association. Info: <http://www.humbio.org>

11-14 kwietnia 2012 (Portland, Oregon, USA): 81st Meeting of the American Association of Physical Anthropologists. Info: <http://physanth.org/annual-meeting/2012>

3-6 wrzesień 2012 (Ankara, Turkey): 18th Congress of the EAA. Info: **prof. Erksin Savas Gulec (e-mail: egulec@ankara.edu.tr)**

The 18th Congress of the European Anthropological Association Registration Fees
Registration fee*

	Early registration (before 15.06.2012)	Late Registration (before 15.07.2012)
Participant	250 EURO	300 EURO
Member EAA	220 EURO	280 EURO
Student	100 EURO	110 EURO
Accompanying person	100 EURO	110 EURO

*The registration fee entitles participants to the following: admission to all scientific sessions, to the opening ceremony and welcome reception held on September 3, 2012; free lunches and refreshments; conference materials including programme and abstracts. Students must provide a letter from their University.

Looking forward seeing you in Ankara.
Erksin Savas Gulec

UŚMIECHNIJ SIĘ!

Redakcja:
prof. dr hab. Maria Kaczmarek
Instytut Antropologii UAM Poznań
makac@amu.edu.pl

Skład i łamanie:
dr Urszula Czerniak
Katedra Antropologii i Biometrii
AWF Poznań
czerniak@awf.poznan.pl

Autorom tekstów serdecznie dziękujemy
i liczymy na dalszą współpracę.
Uwagi prosimy kierować pod adres:
Katedra Antropologii i Biometrii
AWF Poznań
czerniak@awf.poznan.pl